HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שור באדם שעשה בו. שור קטן ההורג כשור גדול ההורג [ה]להא שור בן יומו קרוי שור דכתיב (ויקרא כב) שור או כשב כי יולד: **אינו דין שחייב.** בו סקילה על תינוק קטן כעל אדם גדול: **שכן חייב.** בנזקין ארבעה דבריס שהשור פטור מהן ונזק לא חשיב להא שור נמי נזקא משלם: **ת"ל בן וגו'.** קטנים משמע דלעיל מייתי כתיב והמית איש או אשה: **ואין לי אלא במועד.** דקרא במועד כתיב: **לא חלקה בין תם למועד.** לענין סקילה: **שהורע כחן בנזקין.** דאם הזיקו משלמין: **יפה כחן.** [ז]דחרש שוטה וקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין: **וכי דנין קל מחמור.** תם ממועד: **להחמיר.** על הקל דנימא כי היכי דחמור חייב קל נמי חייב דקדרשת תם ממועד במה מצינו דקתני חייב באיש ואשה וחייב בבן ובת מה להא חיוב דבן ובת במועד הוא דכתיב וקאמרת מה חיוב לאיש ואשה (במועד) עשה בו תם כמועד אף בן ובת נעשה בו תם כמועד ואשתכח דקא יליפת תם ממועד דאי לא אשכחת חיוב דבן ובת במועד לא הוה יליפת ליה בתם מאיש ואשה דהא במועד גופיה אי לאו דרבינהו קרא לא מצית לאתויינהו מדינא לעיל: **אם החמיר.** הכתוב בבן ובת [ח]באיש ואשה במועד כתב לך שהרי חמור הוא לענין כופר: **נחמיר.** אנן מדינא בתם הקל בתמיה: **אם אמרת באיש ואשה.** כלומר וק"ו דדרשת נמי בסיפא פריכא הוא דאם אמרת באיש ואשה כו'. ל"א וכי דנין קל (ט) וחומר בן ובת שפטורין מן המנות מאיש ואשה וזה שמעתי וראשון מצאתי וכשר הוא מן האחרון דהיכי פשיטא ליה הך קולא והך חומרא דקמתמה וכי דנין כו' והא תנא אשכח חומרא בבן ובת דיפה כחן בנזקין מאיש ואשה: **ת"ל או בן יגח או בת יגח.** יגח יגח תרי זמני דריבה לה נגיחה למועד ולתם למיתה ולנזקין: **פטור ממיתה.** דהא לא נתכוין דאמרינן לקמן (ע"ב) כמיתת בעלים אם הרג כן מיתת השור שהרג: **וחייב בכופר.** דדרשינן [י]כופר אם כופר [שמות כא] להביא שלא בכוונה: **ורב אמר פטור מזה ומזה.** כדדרשי [יא]רבא לעיל [מג.] השור יסקל וגו' כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר: **והא תם הוא.** אפילו למאן דדרש אם כופר ה"מ למועד שלא בכוונה והאי תם הוא בחיכוך זה: **במועד ליפול על בני אדם בכורות.** לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מח:): **בשלמא תמם.** גבי שור שנפל על האדם בבור איכא לתרוצי דמתרצינן התם דהאי דלא קטלינן ליה בנגיחות ראשונות כגון דחזא ירוקא ונפל שלא בכוונה על זה שראה עשב בתוך פי הבור ובא לאוכלה ונפל: **אלא הכא.** הואיל ומועד לכך מאי שלא מתכוין איכא: **הכא נמי.** דחזינן ליה דמתחכך להנאתו ולא להפילו עליו: ואכתי

הואיל ואינו מתכוין לחזיק דילפינן רגל בכוונה מקרן בכוונה אבל הכא שמתחכך בכותל להנאתו [יב](שלא בכוונה) הויא שן [יג][שלא בכוונה] שאינו יודע שיפול הכותל על האדם לפיכך פטור מן הכופר כקרן שלא בכוונה ומועד דהכא ודלקמן לאו דוקא מועד בשלא פעמים אלא כלומר בדבר שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל והא דפריך לקמן כדמוקי לה במועד ליפול על בני אדם בבורות אי הכי בר קטלא הוא דייק ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש כל הסוגיא דלקמן בע"א אבל דוחק הוא ושם אפרש בע"ה ועל פי' ר"ת נמי קשה דפטר רגל בכוונה לדרוס על האדם ממיתה כיון שלא נתכוין להרוג א"כ ר"ש דיליף בשמעתין מזקין מקטלא פטר רגל ממזקין בכוונת דריסה על הכלים כשלא נתכוין להזיק וזה אי אפשר דעל כרחך לאו בכוונת היזק חייביה רחמנא דאי בכוונת היזק א"כ היינו קרן והואיל וכן על כרחך ליכא למילף מזקין מקטלא לענין כוונה ורבינו שמואל מגא בספר יש דלא גרסינן מילתא דרב דפטר מזה ומזה ולקמן גרסינן תניא כוותיה דשמואל ותיובתא [יד]דרב דפטר לעיל מכופר כשאין השור בסקילה: הוה

ליאשנא דמתני' דקתני ונפל על האדם שלא היה מתכוין להפילו אלא ממילא אירע שנפל ע"י שהיה מתחכך בו להנאתו ולכך קאמר שמואל היכא דמתחכך בכותל להנאתו כדמשמע ליאשנא דמתני' דפטור ממיתה וחייב כופר ורב אמר פטור מזה ומזה כדמשמע ליאשנא דפטור שפטור לגמרי והמקשן היה סבור דהא דנקט במתני' ונפל על האדם ולא קתני להפילו משום דלא מתכוין להפילו על האדם מיירי אבל מ"מ במתכוין להפילו ושלא על האדם משמע ליה שמיירי:

הכא נמי במתחכך להנאתו. תימה דהכא אמר רב דפטור מזה ומזה ולקמן בהפרה (ד' מח:) מוקי רב מתניתין דקתני משלם הכופר במועד ליפול על בני אדם בבורות וחזא ירוקא ותירץ רבינו תם דלקמן הוי רגל בכוונה כשמניח עצמו בבור כדי לאכול הירק שבבור ויודע שמתמעך האדם כמו רגל שדרסה ע"ג תינוק שיודע שיהרוג התינוק ולפיכך משלם כופר אע"פ שאין השור בסקילה

וכי דנין קל מחמור. פ"ה דהך פירכא אדין לאשון דבדין שני דק"ו דאיש ואשה שהורע כחן בנזקין לא דנין קל מחמור דאפילו אי לא הוה כתיב מועד כלל הוה יליפינן בהאי קל ומומר אע"ג דבק"ו נמי קאמר לא חלקת האי ליאשנא לאו דוקא ולכך אצטריך לא אם אמרת לעשות פירכא בדין שני שהוא ק"ו: **נגיחה לנזקין.** אצטריך לרבות נזקין משום דדרשינן בסיפיה דהאי קרא בנזקין בהמניח (לעיל דף נב.) כמשפט שור בשור וכן בסוף פרקין לענין שמירה מעולה דנזקין דריש מלא ישמרנו אע"ג דלא ישמרנו גבי מיתה כתיב: **והא תם הוא.** לא בעי למימר דמתני' כר"י הגלילי כדמוקי שמואל מתני' בהפרה (לקמן דף מח:) גבי היה אביו או בנו בתוכו דמאי דוחקיה דשמואל לאוקמי מתניתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא הוה שייך בזה דהוו פליגי רב ושמואל מתני' כמאן ועוד דרישא דמתני' דקתני מועד דמשלם כופר ותם פטור מן הכופר לא אתיא כר"י הגלילי והא דלא מוקי שמואל מתני' דלקמן במועד ליפול על בני אדם בבורות כדמפרש מילתא דהכא במועד להתחכך על בני אדם בכתלים משום דהוה לא שכיחא כי האי: **והא תם הוא.** המקשן סבור שמתחכך בכותל להפילו ולא מתכוין להפילו על בני אדם דא"כ לא היה פטור ממיתה ועל זה מקשה והא תם הוא שאפילו עשה כן כמה פעמים והרג בני אדם שלא בכוונה אין מועד להרוג אדם [טו]כדפי' לעיל מדלא אשכחן מועד במתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם ומשני במועד להתחכך על בני אדם פירוש במתחכך להנאתו כדמפרש ואזיל דהוי מועד מתחילתו והוי כאורחיה וא"ת ומי דוחקו לשמואל לומר שחייב כופר יעמידנו במתכוין להפיל הכותל ולא נתכוין להפיל על בני אדם ופטור גם מכופר לפי שהוא תם וי"ל דלרב ושמואל משמע להו

נגיחה לנזקין. אצטריך לרבות נזקין משום דדרשינן בסיפיה דהאי קרא בנזקין בהמניח (לעיל דף נב.) כמשפט שור בשור וכן בסוף פרקין לענין שמירה מעולה דנזקין דריש מלא ישמרנו אע"ג דלא ישמרנו גבי מיתה כתיב: **והא תם הוא.** לא בעי למימר דמתני' כר"י הגלילי כדמוקי שמואל מתני' בהפרה (לקמן דף מח:) גבי היה אביו או בנו בתוכו דמאי דוחקיה דשמואל לאוקמי מתניתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא הוה שייך כזה דהוו פליגי רב ושמואל מתני' כמאן ועוד דרישא דמתני' דקתני מועד דמשלם כופר ותם פטור מן הכופר לא אתיא כר"י הגלילי והא דלא מוקי שמואל מתני' דלקמן במועד ליפול על בני אדם בבורות כדמפרש מילתא דהכא במועד להתחכך על בני אדם בכתלים משום דהוה לא שכיחא כי האי: **והא תם הוא.** המקשן סבור שמתחכך בכותל להפילו ולא מתכוין להפילו על בני אדם דא"כ היינו קרן והואיל וכן על כרחך ליכא למילף מזקין מקטלא לענין כוונה ורבינו שמואל מגא בספר יש דלא גרסינן מילתא דרב דפטר מזה ומזה ולקמן גרסינן תניא כוותיה דשמואל ותיובתא [יד]דרב דפטר לעיל מכופר כשאין השור בסקילה: הוה

מסורת הש"ס

[ח]) ר"מ מ"ז, [ט]) [לקמן מה:], [י]) דאיתיהו הוו פטורי בדיעיהו אם שנתכוין להרוג אם זה והרג אם זה, [יא]) לקמן מח:, [יב]) ל"ל כאיש, [יג]) [לעיל מג:], [יד]) [ל"ל רבה], [טו]) ר"מ מ"ז, [טז]) ל"מ, [יז]) [ל"ל דרבה],

הגהות הב"ח

(א) גב' בתם מנין והלא דין הוא: (ב) רש"י ד"ה אם אמרת וכו' ליאשנא אחרינא וכי דנין קל מחמור בן ובת:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה שור באדם וכו' דהא שור בן יומו קרוי שור. לקמן סה ע"ב: שם ד"ה יפה כחן דחרש שוטה וקטן וכו'. לקמן פז ע"א: תוס' ד"ה והא תם הוא המקשן כו' כדפ"י לעיל. דף מא ע"א ד"ה מלחר:

רבינו חננאל

אמר שמואל פטור ממיתה וחייב בכופר וכו'. תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרבה.

עין משפט נר מצוה

סג א מיי' פ"י מהל' מזקי ממון הלכה ט סמג עשין סז:

סד ב ג ד ה מיי' שם הלכה י והלכה יג:

תורה אור השלם

1. אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ: שמות כא לא